

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes De Actibus Humanis

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum & Græcensis, 1716

§. III. An actiones factæ ex metu sint simpliciter involuntariæ, aut saltem secundum quid?

urn:nbn:de:hbz:466:1-39981

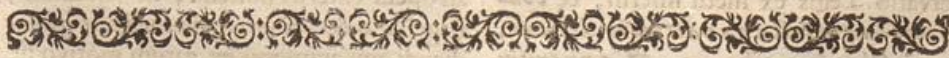
velans Dalila per dies complures ei quietem non finenti, donec panderet secretum fortitudinis, non revelavit ex metu cadente in virum constantem, cum facile potuerit molestantem repellere, si serio voluisset, ita Pal. *nu.* 7.

Restat ultimum *num.* 300. indicatum an malum, quod prudenter iudicas imminere uxori, Filiis, ceterisque consanguineis, affinisque ex matrimonio ortis, cadat in virum constantem, proinde non requiratur, ut timens id patriatur in sua persona. Resp. Affirmative de Consanguineis, ac affinis intra quartum gradum, quia extra hunc non habentur conjuncti *C. non debet de Consang. & affin.* Ratio, quia omnes hi, aut faciunt unam personam moraliter, ut parentes, & filii, aut sunt caro una, ut Maritus & uxor, aut amor à natura infusus personas ex eodem Sanguine derivatas invicem conjungit, ergo malum consanguineis, aut affinis comminatum justè potest terrere virum constantem, prout jus ipsum agnoscit *C. sciant cuncti de Elect. in 6. ibi, vel consanguineis eorum, & C. quicumque de sent. Excom. in 6. ibi, in bonis suis, vel*

suorum, quem textum Gl. Verb. *Suorum* extendit ad alicujus domesticos. Et cum amici bona censeantur propria, sequitur etiam malum tibi arcta amicitia juncto imminens cadere in constantem virum, omnia hæc tradit Sanch. *D. 4. quæ in compendio reperies apud Pal. num.* 12.

Potestnè dari Regula dignoscendi, quodnam malum sit grave? Resp. Negative cum Pal. *num.* 13, Sanch. *D. 5.* cum universis DD. quia potest malum esse grave, facile tamen declinabile, aut ab incutiente inexequibile, aut metum patiens esse fortior; quorum cognitio dependet ab arbitrio prudente Judicis, uti & an malum attingat gravitatem necessariam e. g. amissio bonorum, incarcerationio, molestia precum cum metu reverentiali, item probabilitas mali, quod timetur, & qualitas patientis, Responso est utriusquè Juris *C. cum dilectus de his quæ vi*, juncta Gl. Verb. *Metum L. 3. ff. ex quibus causis major*, ibi, *non sufficit quolibet terrore adductum timuisse, sed hujus rei disquisitio Judicis est.*

* * *

§. III.

An actiones factæ ex metu sint simpliciter involuntariæ, aut saltem secundum quid?

306. Voluntarium simpliciter tale sumitur dupliciter. Primò, ly *simpliciter*, ut importet voluntarium pure tale cum exclusione omnis contrarii

R. P. Karch, Diss.

Gg

co

eo modo, quo DEUS dicitur simpliciter perfectus, seu cum exclusione omnis imperfectionis. Secundò, ly *simpliciter* voluntarium dicitur de eo, quod potiore ratione est voluntarium, quam involuntarium, id est, pro eo, quod plus habet de voluntario, quam involuntario. Hoc sensu Æthyops dicitur simpliciter niger, & secundùm quid albus, quia nigredo convenit illi quoad potiore partem corporis, albedo verò secundùm dentes. In isto secundo sensu pleraque, quæ fiunt ex metu, sunt simpliciter voluntaria, liberè enim eliguntur, ac efficaciter amantur media electa evitandi malum, quod minatur metum incutiens.

Duplices actus intercurrunt in operante ex metu; nempe actus à voluntate elicitus, quales sunt intentio finis, nempe declinandi malum comminatum, & volitio eligens medium ex fine, ut declinetur malum e. g. oritur tempestas minans naufragium, mercator intendit istud effugere; inquit de medio apto, non reperit hic, & nunc præsentius, quàm ejectionem mercium, hanc eligit. Juxta Trident. *Ses. 6. can. 8. & Ses. 14. Can. 4.* honesta est, & nullatenus vitiosa observatio Legis ex metu inferni, & *contritio imperfecta qua attritio dicitur, seu dolor ex gehenna, & poenarum metu communiter conceptus est donum DEI, & Spiritus sancti impulsus, sè voluntatem peccandi excludat*: ubi dolor de peccatis est actus à voluntate elicitus, uti & electio observantiæ legis, quæ est medium aptum evadendi metum inferni.

Quæstio proposita nequit intelligi de actibus, quos voluntas effectivè, & immediatè elicit, hi enim sunt simplici-

ter, ac purè voluntarii sine omni admixto involuntario. Ratio est, quia nullus actus juxta naturalem voluntatis inclinationem elicitus potest esse illi displicens; sed omnis actus voluntatis elicitus est juxta naturalem ejusdem inclinationem, ut patet in exemplis allatis, voluntas enim naturâ suâ inclinatur evitare naufragium, & pœnas inferni, consequenter naturâ suâ inclinatur ad media illa, sine quibus judicat non posse evitare, puta sine ejectione mercium in primo exemplo, in altero sine observantiâ legis, & dolore de peccatis commissis, ergo nullus actus ex elicitis à voluntate potest illi displicere, sed ubi nulla datur displicentia inefficax circa medium electum ad vitandum metum incussum, non potest intervenire involuntarium secundùm quid.

Est igitur Quæstio de electione alicujus operis externi ad effugiendum malum futurum, quod timetur, utrùm illud opus externum occasione metus electum, ut medium evadendi malum comminatum sit simpliciter voluntarium in primo, aut in secundo sensu e. g. in primo exemplo, an, & in quo sensu ejectione mercium sit simpliciter voluntaria; in secundo, an opera externa honesta, ut jejunium, flagellatio &c. assumpta ut medium impediendi pœnas inferni ex earum motivo sit simpliciter, & in quo sensu voluntaria, Vasq. 1. 2. D. 27. n. 7.

307. Pro decisione suppono primò, hæc duo esse diversa: opus fieri cum metu, & opus fieri ex metu: fieri cum metu est metum comitari actionem, non verò esse causam actionis, seu non antecedere actionem, adeoque metum non allicere ad operandum, sed facere ope-

rationem difficiliorem, sic metus, cum quo mercator navigat, efficit difficiliore navigationem. Opus fieri ex metu significat metum esse causam operandi, quod contingit, quando operanti opus electum ob fugam majoris mali, aut etiam minoris *per num. 303.* reverà displicet displicentiâ simplici inefficaci.

Suppono 2. Voluntatem posse tripliciter ferri in objectum possibile. Primò, complacentiâ, vel displicentiâ absolutâ efficaci, prout accidit, dum virtute illius virtus executiva applicatur ad opus. Secundò, complacentiâ, vel displicentiâ absolutâ simplici, & inefficaci, hoc contingit, quando affectus voluntatis sibi in objecto complacens, aut displicens sistit in illo sine ordine ad executionem. Tertio, complacentiâ, aut displicentiâ mediâ inter absolutam efficacem, & absolutam inefficacem, ut, si fit inefficax absolutè, efficax tamen conditionatè sub certa conditione.

Unde colligitur primò, quod displicentia conditionatè efficax stare possit cum complacentia efficaci absoluta circa eundem actum externum, sic mercator in periculo naufragii habet absolutam voluntatem efficacem projiciendi merces, cum qua voluntate stat volutio conditionata efficax easdè retinendi sub conditione, si metus naufragii non impelleret.

Colligitur 2. Quod dum opus externum metu factum dicitur involuntarium secundum quid, ut hîc ejection mercium, metus per se, & propriè loquendo non causet hoc involuntarium (quia metus seu fuga mali imminenti, nempè naufragii; cum sit secundum inclina-

tionem voluntatis abhorrentis à malo imminente est potiùs causa voluntarii, videlicet absolute, & efficaciter eligentis ejectionem mercium *per num. 306.*) sed tantum impropriè, & per accidens, quatenus causet absolute electionem, cujus objectum scilicet ejection mercium aliunde, seu vi alterius actûs (nimirum volitionis conditionatæ efficaci eas retinendi cessante periculo naufragii) est contra inclinationem ejusdem voluntatis naturâ suâ propendentis ad retentionem mercium pro casu absentis metûs, seu si naufragium non metueretur: & ab hac voluntate concomitante ejection mercium fit involuntaria secundum quid, simpliciter verò voluntaria à voluntate absoluta efficaci.

Quare Colligitur ulterius 3. Quod si abesset dicta voluntas conditionata opposita voluntati ejiciendi, projectio nec secundum quid esset involuntaria: Id autem contingeret, quando metus non esset causa adæquata ejectionis, sed simul aliud motivum moveret ad ejectionem etiam secluso metu, ut si ex mera libertate voluntatis merces meregerentur, tunc enim ejection foret juxta omnimodam voluntatis inclinationem eo modo, quo comestio cibi sapidum est voluntaria simpliciter sine involuntario etiam secundum quid, licet fiat etiam ex metu inedia, quia etiam seposito metu concederetur propter sapiditatem.

308. Resp. 1. Ad Questionem 5. nullus metus antecedens causet simpliciter, & purum involuntarium. Ratio est, quia nullus metus antecedens facit, ut opus externum sit simpliciter contra inclinationem voluntatis, siquidem im-

peratur ab actu ejusdem elicitò simpliciter voluntario *per n. 306.*

Resp. 2. Universaliter, quando metus non est totum motivum operis externi, sed simul quid aliud movet, quod moveret etiam absente metu, opus factum partialiter ex metu non est secundum quid involuntarium, quia tunc excluditur affectus absolutus subjectivè, & objectivè conditionatus oppositus voluntati absolutæ efficaci imperanti opus externum, sine qua voluntate conditionata concomitante non potest stare involuntarium secundum quid *per n. 307.*

Lis tota devolvitur eo, an si metus sit motivum unicum, seu adæquatum, eligendi medium ad malum comminatum evadendum, medium electum sit secundum quid necessariò involuntarium, affirmat Joann. à S. Th. 1. 2. *quæst. 6. D. 4.* Gonet. *D. 1. a. 5.* exemplificant in matrona honesta, & muliere inhonesta, dum utrique incutitur metus ad consensum; hunc in honesta dicunt esse secundum quid involuntarium, secus in inhonesta, quia hujus consensus in usum corporis fit etiam ex motivo alio, consentiret enim etiam seposito metu.

Alii distinguunt inter metum per se efficientem, & conformem appetitui innato, qualis nempe est illatus proveniens ex causis, quarum existentia adhuc ut inferentium metum est conformis innato appetitui; talis est metus pœnarum imminens ex peccato, metus amittendi salutem ex excessu cibi, metus amittendi amicitiam imminens ex ingratitude. Ratio est, quia author naturæ condidit hos metus, ut natura rationalis procureret suam æternam felicitatem, & tempora-

lem operando juxta rationis inclinationem. Alium metum vocant per accidens: hic provenit à causis, quarum existentia saltem ut inferentium metum est contra appetitum innatum, quatenus appetitui innato meliùs esset non subesse quam subesse illi metui; sic se habet metus naufragii, seu vitæ amittendæ, nisi mergantur merces, & sic de aliis.

Hæc igitur sententia docet, opus proveniens ex metu innato per se loquendo non esse secundum quid involuntarium, per accidens tamen posse esse involuntarium, quia potest dari displicentia, ac renitentia appetitus inefficax in operatione, quia fit ex metu, ita Soarez 1. 2. *D. 3. Sect. 2.* apud Marin hinc *D. 4. n. 12.* Consentit. Vasq. 1. 2. *D. 27. n. 8.* ubi dat Regulam: quoties in medio electo ad vitandum malum comminatum nulla apparet ratio mali, nec movet ad ullam tristitiam, ad displicentiam, tunc nec minima ratio involuntarii immiscetur, & ideo observatio legis, ac superatio tentationis ex metu gehennæ, dum fit absque dolore, seu tristitia voluntatis, non est secundum quid involuntaria, esto aliquam molestiam apprehenderet, sed ab ea non movetur.

309. Resp. ergo 3. Ad Quæstionem §. & dico cum secunda sententia posse eligi opus externum propter metum vitandum ut unicum, ac adæquatum motivum, quin opus sit secundum quid involuntarium ita præter cit. Marin *D. 4. n. 13.* probatio desumitur ex *n. 308.* de metu causato à causis consentaneis appetitui innato. Tunc potest metus esse totale motivum eligendi operis externi, ut medii evadendi metum, quando

do metus solus movet ad efficacem electionem operis, quin sit admixta ulla displicentia simplex, & inefficax circa idem opus externum, sed potest solus metus movere ad efficacem electionem operis externi, quin sit admixta ulla displicentia simplex circa idem opus, ut dum quis comedit cibos gratos ex motivo solo vitandi mortem imminensem ex inedia, potest quis obsequia alteri præstare aliàs grata unice ex motivo non amittendi amicitiam, aut ex metu incurrendæ inimicitia &c. Idem dico de metu inferni, quod possit esse motivum totale respectu legis observantiæ ut medii illum evadendi quin ullum interveniat peccatum, seu vitiosa displicentia circa legis observantiam, quia quod observetur lex ex uno motivo honesto, ut hic ex metu gehennæ, & non ex alio, nullum est peccatum.

Respondebis cum aliquibus Thomistis; quando metus est unicum motivum actionis, significatur dispositio, & promptitudo animi conditionata ista, si non daretur metus, actio non fieret, talis promptitudo est peccatum. Resp. 1. Negando majorem cum Marin *num.* 14.

Soarez *num.* 4. quia etsi non proponeretur pro motivo unico vitatio inferni, non sequitur legem non observandam, observaretur enim ex alio motivo, ergo legis observatio non importat illam conditionatam veritatem, ac promptitudinem. Resp. 2. Transeat major, nego minorem, hic & nunc dari peccatum, sed daretur pro tunc, seu pro eo tempore, pro quo metus inferni non moveret: sicut quod nunc leviter tentatus resistat, non restitutus, si graviter tentaretur, nunc illi non imputatur non resistentia conditionalis, sed imputaretur licet nunc vera sit conditionalis, si tentatio esset urgentior, non resisteret.

Resp. Ultimò ad Quæstionem §. posse dari involuntarium secundum quid sine actu subjectivè absoluto & objectivè conditionato explicato *num.* 307. nempe ratione molestiæ, vel displicentiæ necessariæ, aut tristiciæ, qualis fortè fuit in Christo, in quo non fuit tunc dictus actus, & tamen passio corporis fuit secundum quid involuntaria propter displicentiam necessariam ac tristiciam.

* * *

§. IV.

An metus gravis exculpet violationem præceptorum.

310. **P**Ræcepta aut sunt naturalia, aut positiva divina, vel humana civilia, aut Canonica, atque omnes actiones humanæ malum, sunt contra ali-

quod, aut etiam contra plura, præcepta nominata.

Ex iis, quæ opponuntur juri naturali, sive præcepto naturali non habent

Gg 3

em-